

Hình ảnh Tổng thống Hoa Kỳ qua ảnh (Tham chiếu trường hợp Tổng thống Obama và Tổng thống Trump)

ThS. DƯƠNG QUỐC BÌNH

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: jamesduongphoto@gmail.com

Nhận ngày 4 tháng 8 năm 2023; chấp nhận đăng tháng 9 năm 2023.

Tóm tắt: Sau 28 năm thiết lập quan hệ ngoại giao và 10 năm xác lập quan hệ Đối tác toàn diện Việt Nam - Hoa Kỳ, quan hệ giữa Việt Nam và Hoa Kỳ đã đạt được nhiều thành tựu trên các lĩnh vực, đóng góp tích cực cho sự phát triển tại khu vực và trên thế giới. Do đó, nghiên cứu hình ảnh Tổng thống Hoa Kỳ qua các bức ảnh chính thức của Nhà trắng là nhiệm vụ thiết thực của các cơ sở đào tạo về chính trị và báo chí truyền thông hiện nay tại Việt Nam. Hình ảnh Tổng thống Obama và Tổng thống Trump có những sự tương đồng do cả hai Tổng thống đều thực hiện các chức năng của thiết chế Tổng thống. Tuy nhiên, với ngoại hình, phong cách có phần đối lập, hình ảnh của hai Tổng thống qua ảnh cũng có những sự khác biệt. Hình ảnh Tổng thống Obama cho thấy sự lịch thiệp, gần gũi trong khi hình ảnh Tổng thống Trump toát lên sự mạnh mẽ, trực diện.

Từ khóa: Tổng thống Hoa Kỳ, truyền thông hình ảnh.

Abstract: After 28 years of establishing diplomatic relations and 10 years of comprehensive partnership, the relationship between Vietnam and the U.S. has achieved numerous successes across various fields, contributing positively to regional and global development. Therefore, studying the images of U.S. Presidents through official White House photographs is a practical task for political and media communication institutions in Vietnam today. The images of Presidents Obama and Trump have certain similarities, as both fulfill the roles of the presidents. However, their appearances and styles are somewhat contrasting, with President Obama's image reflecting sophistication and approachability, while President Trump's image exudes strength and directness.

Keywords: U.S. Presidents, media representation.

1. Lý thuyết về truyền thông hình ảnh Tổng thống Hoa Kỳ

Hình ảnh Tổng thống Hoa Kỳ nhận được sự quan tâm của nhiều học giả trên thế giới với các quan điểm tiếp cận khác nhau. Có thể kể đến Susan Kismaric (1994) và Cara Finnegan (2021) tập trung nghiên cứu về mối liên hệ giữa công nghệ nhiếp ảnh với hình ảnh các nhà lãnh đạo Hoa Kỳ. Kenneth Walsh (2018) khai thác quan hệ giữa Tổng thống Hoa Kỳ với các nhiếp ảnh gia chuyên trách. Các nghiên cứu của Lawrence Mullen

(1997), Chapell Lawson (2010) cho thấy vai trò quan trọng của nhiếp ảnh trong đóng góp vào chiến thắng của các ứng cử viên Tổng thống trong các cuộc tranh cử bằng phương pháp phân tích tác phẩm. Tại Việt Nam, không có nhiều công trình nghiên cứu về hình ảnh Nguyên thủ Quốc gia. Tác giả Phan Ái (2020) và Vũ Huyền Nga (2021) chỉ ra khái niệm và vai trò của hình ảnh chính trị gia trên báo chí.

Truyền thông hình ảnh là lĩnh vực nghiên cứu rộng lớn với nhiều quan điểm tiếp cận. Szytko-

Kwas, J, (2019) cho rằng □truyền thông hình ảnh dưới góc độ thị giác là khả năng đọc, diễn giải và thấu hiểu thông tin được hiển thị dưới dạng hình ảnh, đồng thời là khả năng trình bày thông tin thông qua thông điệp trực quan□⁽¹⁾. Roland Barthes (1979) đã bàn về phương thức tác động của hình ảnh, bao gồm nội dung trong tác phẩm hình ảnh và cảm xúc mà tác phẩm hình ảnh đó mang lại. Hai Giáo sư Gunther Kress và Theo van Leeuwen trong cuốn sách *Đọc hình ảnh: Ngữ pháp của Thiết kế thị giác* xuất bản năm 2006 đã xây dựng một bộ khung bao gồm các yếu tố tạo hình và ý nghĩa của chúng trong việc truyền tải thông điệp đến công chúng, bao gồm:

+ *Ánh mắt của nhân vật*: nhân vật nhìn vào ống kính sẽ thể hiện mức độ tương tác với công chúng mạnh mẽ hơn so với việc không nhìn vào ống kính.

+ *Khuôn hình*: khuôn hình càng hẹp thì càng thể hiện mức độ gần gũi của nhân vật đối với công chúng.

+ *Góc máy theo chiều ngang*: góc chụp trực diện thể hiện sự liên kết giữa nhân vật với công chúng nhiều hơn góc chụp bên lề; góc chụp sau lưng thể hiện sự chia ly.

+ *Góc máy theo chiều dọc*: góc máy thấp thể hiện sự tôn vinh nhân vật, góc máy ngang thể hiện sự bình đẳng giữa nhân vật và công chúng⁽²⁾.

Truyền thông hình ảnh Tổng thống Hoa Kỳ cũng nhận được nhiều sự quan tâm của giới học thuật. Glassman và Kenney (1994) đã xây dựng một bảng mã nghiên cứu các bức ảnh Tổng thống trong giai đoạn tranh cử, bao gồm: (1) Nhà lãnh đạo thân thiện: vẫy tay, chỉ tay, bắt tay và giơ ngón tay cái lên; (2) Nhà hùng biện: phát biểu trước đám đông; (3) Nhà lãnh đạo kính yêu: được tán thưởng, nhận giải thưởng; (4) Ngôi sao truyền thông: được bao quanh bởi các phóng viên và nhiếp ảnh gia; (5) Nhà lãnh đạo vì tương lai: bế và hôn trẻ em; (6) Người đàn ông của gia đình: xuất hiện cùng gia đình; và (7) Vận động viên thể thao: đang chơi một môn thể thao. Theo Glassman và Kenney (1994), trong cuộc tranh cử tổng thống Mỹ năm 1992, kiểu ảnh phổ biến nhất là □Nhà lãnh đạo thân thiện□ (71%), tiếp theo là □Nhà hùng biện□ (13%), □Nhà

lãnh đạo kính yêu□ (11%), □Người đàn ông của gia đình□ (4%), □Ngôi sao truyền thông□ (3%) và □Nhà lãnh đạo vì tương lai□ (3%)⁽³⁾. Việc nhấn mạnh vào thông điệp hình ảnh □Nhà lãnh đạo thân thiện□ được giải thích dựa trên giả định về sự bình đẳng và sự tham gia của đông đảo quần chúng. Nói cách khác, các nhà lãnh đạo không phải là cấp trên của công dân, mà về mặt lý thuyết là đầy tớ của công dân. Ngoài ra, các nhà lãnh đạo cần xây dựng hình ảnh thân thiện để khuyến khích công dân tham gia bỏ phiếu. Hai nghiên cứu của Moriarty và các đồng nghiệp đã phát hiện ra những mô tả không cân bằng về các ứng cử viên Tổng thống. Trong cuộc bầu cử ở Mỹ năm 1988, Moriarty và Popovich (1991) nhận thấy George Bush được thể hiện tích cực hơn Michael Dukakis trên nét mặt, nhưng Dukakis được thể hiện tích cực hơn trên góc máy. Ứng cử viên chiến thắng được mô tả có thiện cảm hơn những người thua cuộc trong cuộc bầu cử năm 1988⁽⁴⁾.

2. Thực trạng hình ảnh Tổng thống Hoa Kỳ qua ảnh

Nhận thức sâu sắc vai trò của hình ảnh nói chung và nhiếp ảnh nói riêng, vào năm 1961, chính quyền Hoa Kỳ đã cho ra đời vị trí Nhiếp ảnh gia chuyên trách Nhà trắng với nhiệm vụ ghi lại chân dung và hoạt động thường nhật của Tổng thống. Đây là vị trí được bổ nhiệm trực tiếp bởi Tổng thống. Nhiếp ảnh gia đầu tiên được bổ nhiệm là Cecil W. Stoughton trong chính quyền Tổng thống John F. Kennedy. Ngoại trừ duy nhất Tổng thống Jimmy Carter không sử dụng nhiếp ảnh gia chuyên trách, còn lại tất cả các Tổng thống Hoa Kỳ từ năm 1961 đến nay đều bổ nhiệm vị trí này. Vào năm 2009, Văn phòng Nhà trắng đã ký thỏa thuận hợp tác với trang ảnh Flickr để sử dụng nền tảng này đăng tải các bức ảnh liên quan đến Tổng thống Hoa Kỳ (<https://www.flickr.com/photos/whitehouse/>). Đây trở thành nguồn cung ảnh chính thức từ Nhà trắng với các bức ảnh được chụp bởi đội ngũ nhiếp ảnh gia chuyên trách.

Đắc cử cuối năm 2008, chính thức trở thành Tổng thống Hoa Kỳ đầu năm 2009, Tổng thống Obama đi vào lịch sử Hoa Kỳ với tư cách người da

màu đầu tiên ở vị trí này. Tổng thống Obama dẫn dắt nước Mỹ trong hai nhiệm kỳ, từ năm 2009 đến đầu năm 2017. Giai đoạn này cũng đánh dấu sự bùng nổ của nhiếp ảnh kỹ thuật số và các nền tảng mạng xã hội. Pete Souza, nhiếp ảnh gia chuyên trách Tổng thống Obama đã vận dụng những tiến bộ của cuộc cách mạng này để ghi lại rất nhiều các khoảnh khắc mang tính lịch sử của Tổng thống Obama, đồng thời lan toả các bức ảnh này trên nền tảng mạng xã hội. Trong suốt hai nhiệm kỳ kéo dài 8 năm, Pete Souza đã chụp hơn 2 triệu bức ảnh của Tổng thống Obama. Nhà trắng đăng tải 3969 bức ảnh trên trang ảnh chính thức tại nền tảng Flickr, trong đó là 3260 bức ảnh có hình ảnh Tổng thống Obama.

Hình 1: Tổng thống Hoa Kỳ Obama và Quốc vương Ả Rập Xê Út Salman bin Abdulaziz tại Cung điện Erga, Riyadh ngày 27/1/2015. Nguồn: Trang ảnh chính thức của Nhà trắng.

Sau khi Tổng thống Obama kết thúc nhiệm kỳ thứ hai của mình, doanh nhân Donald Trump trở thành Tổng thống thứ 45 của Hoa Kỳ, từ năm 2017 đến năm 2021. Là vị Tổng thống đầu tiên trong lịch sử Hoa Kỳ mà chưa từng trải qua công việc trong chính phủ trước đó, Donald Trump được biết đến với tư cách là một tỷ phú và một nhà hoạt động truyền thông thường xuyên xuất hiện trên truyền hình. Trong nhiệm kỳ Tổng thống Donald Trump, Nhà trắng đã công bố 4188 bức ảnh trên trang ảnh chính thức tại nền tảng Flickr, trong đó là 2080 bức ảnh có hình ảnh Tổng thống Donald Trump.

Hai Tổng thống thuộc hai Đảng khác nhau, Barack Obama thuộc Đảng Dân chủ, Donald Trump thuộc Đảng Cộng hòa và có phong cách khác biệt nhau. Dựa trên lý thuyết truyền thông

	Obama		Trump	
	Số lượng	Tỷ lệ	Số lượng	Tỷ lệ
Ánh mắt của Tổng thống				
Nhìn vào ống kính	46	1,41%	277	13,32%
Không nhìn vào ống kính	3214	98,59%	1803	86,68%
Khuôn hình				
Cận cảnh	303	9,29%	67	3,22%
Trung cảnh	1215	37,27%	652	31,35%
Toàn cảnh	1742	53,44%	1361	65,43%
Góc máy theo chiều ngang				
Trực diện	864	26,50%	1029	49,47%
Bên lề	1900	58,28%	853	41,01%
Sau lưng	496	15,21%	198	9,52%
Góc máy theo chiều dọc				
Góc máy thấp	362	11,10%	374	6,95%
Góc máy cao	523	16,04%	222	4,13%
Góc máy ngang	2375	72,85%	4784	88,92%

Biểu đồ 1: Số liệu khảo sát ảnh Tổng thống Barack Obama và Tổng thống Donald Trump trên trang ảnh chính thức của Nhà trắng

hình ảnh của Kress/Leuween và Glass/Kennedy, toàn bộ các bức ảnh chính thức do Nhà trắng công bố trong toàn bộ quá trình Obama và Trump làm Tổng thống được soi chiếu nhằm tìm ra sự tương đồng và khác biệt.

Về *Ánh mắt của Tổng thống*, có thể thấy rõ sự khác biệt trong việc thể hiện khi chỉ có 1,41% các bức ảnh Tổng thống Obama nhìn vào ống kính, trong khi con số này của Tổng thống Trump là 86,68%. Nhìn vào ống kính giúp gia tăng mức độ tương tác giữa nhân vật với công chúng. Điều này phản ánh chính xác sự khác biệt về phong thái của hai vị Tổng thống. Trong khi Tổng thống Obama, một chính trị gia truyền thống, luôn thể hiện sự lịch thiệp thì Tổng thống Trump lại có phong cách mạnh mẽ, sẵn sàng tranh luận gay gắt với cả báo giới.

Về *Khuôn hình*, tỷ lệ số lượng ảnh cận cảnh và trung cảnh của Tổng thống Obama nhiều hơn Tổng thống Trump. Số lượng ảnh toàn cảnh của Tổng thống Trump lại cao hơn. Nguyên nhân của sự khác biệt này nằm ở mối quan hệ giữa nhiếp ảnh gia chuyên trách với vị Tổng thống mà họ phục vụ. Pete Souza, nhiếp ảnh gia chuyên trách Tổng thống Obama, giữ chức vụ Trưởng phòng Ảnh Nhà trắng. Vị trí công việc này cho phép ông được tiếp cận Tổng thống rất dễ dàng. Souza nói về quyền tiếp cận Tổng thống: *“Tôi không nghĩ rằng có bất cứ ai ở Nhà trắng có quyền tiếp cận Tổng thống như tôi. Lực lượng an ninh có thể tiếp cận Tổng thống tại Phòng Tình huống và các cuộc*

hợp tại Phòng Bầu dục nhưng họ không được thấy Tổng thống chơi đùa với con gái sau buổi làm việc hoặc vào thứ Bảy. Tôi là người duy nhất được chứng kiến Tổng thống ở các vai trò khác nhau⁽⁵⁾. Tổng thống Obama cho rằng các bức ảnh mà Souza chụp đều có tính gợi mở, chính xác và sáng tạo và nói rằng Souza là một người bạn thân thiết và là một người mà tôi hoàn toàn tin tưởng⁽⁶⁾. Ngược lại, Sheila Craighead, nhiếp ảnh gia chuyên trách Tổng thống Donald Trump lại không có quyền tiếp cận toàn diện như vậy. Craighead chủ yếu phải chụp từ khoảng cách xa cùng với các phóng viên khác. Lý giải điều này, Ed Kashi cho rằng: *Nhiếp ảnh trở nên ít quan trọng hơn trong chính quyền này. Mạng xã hội mới là nơi công chúng tương tác. Những dòng Tweet mới quan trọng chứ không phải các bức ảnh*⁽⁷⁾.

Về góc máy theo chiều ngang, phần lớn các bức ảnh Tổng thống Obama được chụp góc bên lề (góc chéo) 58.28% còn Tổng thống Trump lại có rất nhiều ảnh chụp từ góc trực diện 49.47%. Góc chụp trực diện cũng có ý nghĩa tương đồng với việc Tổng thống nhìn vào ông kính, cùng là phương pháp gia tăng sự tương tác giữa Tổng thống với công chúng. Tỷ lệ này cho thấy sự tương đồng giữa hình ảnh với phong thái của hai vị Tổng thống.

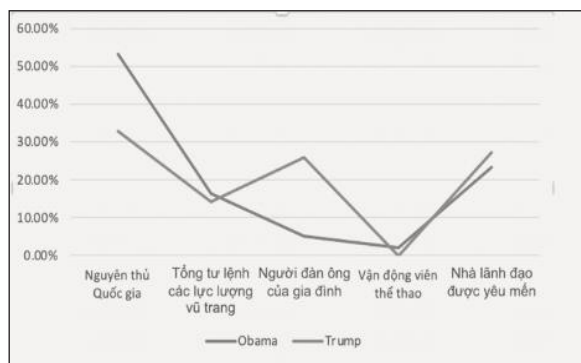
Về góc máy theo chiều dọc, cả hai Tổng thống đều có góc máy chủ đạo là góc ngang, thể hiện sự bình đẳng với công chúng. Điều này phù hợp với văn hoá chính trị Hoa Kỳ vì các Tổng thống đều muốn gắn kết với công chúng và hình ảnh chính

là một trong những biểu hiện của tư tưởng này. Tuy nhiên, tỷ lệ ảnh có góc chụp từ trên cao xuống của Tổng thống Obama nhiều gấp gần bốn lần Tổng thống Trump, 16.04% so với 4.13%. Góc chụp từ trên cao xuống khiến cho Tổng thống trông nhỏ bé hơn. Có thể nhiếp ảnh gia của Tổng thống Obama được trao nhiều quyền tiếp cận và tự do hơn trong việc khai thác và phát hành ảnh. Tổng thống Trump lại luôn thể hiện mình là nhà lãnh đạo mạnh mẽ nên số lượng ảnh chụp từ trên cao xuống rất hạn chế.

Ảnh 2: Tổng thống Hoa Kỳ Trump và Đệ nhất phu nhân Melania tại Nghĩa trang Quốc gia Arlington, Virginia ngày 11/11/2020. Nguồn: Trang ảnh chính thức của Nhà trắng.

Có thể thấy sự tương đồng về mặt nội dung hình ảnh giữa hai Tổng thống khi hình ảnh thể hiện vai trò Nguyên thủ Quốc gia chiếm tỷ trọng lớn nhất. Tuy nhiên, Tổng thống Obama vẫn có tỷ trọng ở nội dung này cao hơn 20% so với Tổng thống Trump. Sự khác biệt này phản ánh chính xác sự khác biệt trong quan điểm và chính sách của hai nhà lãnh đạo. Nếu như Tổng thống Obama đề cao hợp tác quốc tế với các tổ chức đa phương và thường xuyên gặp gỡ tiếp xúc với các nhà lãnh đạo trên thế giới thì Tổng thống Trump lại có xu hướng ưu tiên các chính sách bảo hộ thương mại và thậm chí rút ra khỏi một số hiệp định đa phương. Hai Tổng thống đều có xu hướng khẳng định hình ảnh của Tổng tư lệnh các lực lượng vũ trang với các bức ảnh chụp cùng lực lượng quân sự. Quân sự là một trong những trụ cột khẳng định vị thế của Hoa Kỳ trên trường Quốc tế, có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc thực thi chính sách đối ngoại.

Biểu 2: Số liệu so sánh tỷ trọng hình ảnh Tổng thống Obama và Tổng thống Trump ở các vai trò khác nhau trên trang ảnh chính thức của Nhà trắng

Ngoài ra, có thể thấy hình ảnh thể hiện vai trò người đàn ông của gia đình có tỷ trọng lớn trong nhiệm kỳ của Tổng thống Donald Trump khi Đệ nhất Phu nhân Melania Trump và con cháu xuất hiện trong 25.96% tổng số các bức ảnh. Ngoài ra, 1.90% các bức ảnh mô tả Tổng thống Obama đang chơi thể thao trong khi Tổng thống Trump không có bức ảnh nào liên quan đến thể thao. Những bức ảnh này thể hiện Tổng thống Obama là một người năng động, có sức khỏe và yêu thích thể thao, đây là những yếu tố giúp kết nối hiệu quả với các công chúng trẻ tuổi.

3. Kết luận

Hình ảnh Tổng thống Hoa Kỳ được thể hiện thông qua loại hình nhiếp ảnh, cụ thể là các bức ảnh chính thức do Nhà trắng đưa ra có sự khác biệt giữa các Tổng thống thuộc hai Đảng khác nhau (Đảng Dân chủ và Đảng Cộng hòa). Quan điểm, chính sách, phong cách lãnh đạo, mối quan hệ với đội ngũ truyền thông hình ảnh là những yếu tố tạo ra sự khác biệt này. Hình ảnh Tổng thống Barack Obama có xu hướng lịch thiệp, gần gũi, năng động, tham gia tích cực vào các hoạt động quan hệ quốc tế. Để làm được điều này, nhiếp ảnh gia chuyên trách vừa phải có năng lực, vừa được tin tưởng, tiếp cận thường xuyên. Tuy nhiên, cách làm này cũng gặp chỉ trích khi một số phóng viên ảnh cho rằng cơ chế hoạt động của Văn phòng Nhiếp ảnh Nhà trắng đã giới hạn sự tiếp cận của các cơ quan thông tấn báo chí. Thay vì cho phép phóng viên ảnh tác nghiệp thì Văn phòng Nhiếp ảnh Nhà trắng chỉ cung cấp các bức ảnh do nhiếp ảnh gia chuyên trách chụp

Hình ảnh của Tổng thống Donald Trump có phần mạnh mẽ, trực diện, thường xuyên xuất hiện bên phu nhân, thể hiện ở số lượng lớn các bức ảnh chụp trực diện, nhìn thẳng vào ống kính và rất ít các bức ảnh được chụp từ trên cao xuống. Tuy nhiên, cơ chế hoạt động của Sheila Craighead, nhiếp ảnh gia chuyên trách Tổng thống Trump dường như không thân cận như nhiếp ảnh gia chuyên trách Tổng thống Obama. Vì vậy, các bức ảnh chụp Tổng thống Trump thường ở khoảng cách xa, khó tạo ra sự gần gũi. Cũng có thể, chụp

từ xa là quan điểm tác nghiệp của đội ngũ hình ảnh Tổng thống thời Donald Trump. Dù khác nhau về chính sách, phong cách lãnh đạo nhưng ở trên cương vị Nguyên thủ Quốc gia, cả hai Tổng thống đều có sự tương đồng về hình ảnh ở một số lĩnh vực. Cả hai đều thể hiện bản thân ở vị trí bình đẳng với công chúng, là các nhà lãnh đạo được cử tri yêu mến.

Nhiếp ảnh có vai trò đặc biệt quan trọng trong chính trị Hoa Kỳ với tư cách là nguồn sử liệu sinh động, đồng thời là công cụ hữu hiệu nhằm thu hút cử tri, xây dựng hình ảnh tích cực về Tổng thống trong mắt công chúng. Dù đại diện cho hai Đảng khác nhau (Đảng Dân chủ và Đảng Cộng hòa), với phong cách lãnh đạo khác nhau, chính quyền Tổng thống Obama và Tổng thống Trump đều sử dụng nhiếp ảnh như một công cụ chính trị. Các bức ảnh trên trang ảnh chính thức của Nhà trắng đều phản ánh chính xác phong thái, chính sách của từng Tổng thống và cả vai trò của Hoa Kỳ đối với thế giới./

(1) Szylo-Kwas, J. (2019). *Reception of Press Photography in the Context of the Theory of Visual Literacy*, *Studia Medioznawcze* 2019, Vol. 19, No. 1 (76), pp. 29-41.

(2) Kress, Leuween (1996). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*, 5. Routledge, London and New York.

(3) Glassman, Kenny (1994). *Mythe & Presidential Campaign Photographs*, *Visual Communication Quarterly*, 1:4, 4-7, DOI: 10.1080/15551393.1994.10387508

(4) Moriarty, S. (1991). *Newsmagazine Visuals and the 1988 Presidential Election*, *Journalism & Mass Communication Quarterly*. Volume 68, Issue https://doi.org/10.1177/107769909106800307

(5) Mike Hofman and Alex Reside, □Pete Souza, *Obama's Chief White House Photographer; on Making Pictures for History* □ GQ ngày 19 tháng 1 năm 2017, <https://www.gq.com/story/pete-souza-obamas-chief-white-house-photographer-interview>, truy cập 2 tháng 8 năm 2023.

(6) 2017 CBS Interactive Inc, □Former WH Photos Pete Souza Trolls Trump with Contrasting Obama pics □, CBS News, ngày 15 tháng 2 năm 2017, <https://www.cbsnews.com/news/pete-souzas-instagram-photo-commentary-on-trump/>, truy cập 2 tháng 8 năm 2023

(7) Ed Kashi, □What Trump's Win Says About the State of Photography in America □, Time, ngày 12 tháng 11 năm 2016, <https://time.com/4578752/trump-america-photojournalism/>, truy cập ngày 2 tháng 8 năm 2023.